

ІННОВАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕННОСТІ

ГАЛИЦЬКИЙ Богдан¹, СПІЦІНА Ангеліна²

¹ Національний транспортний університет
<https://orcid.org/0009-0007-5494-4962>

galitskyi@ukr.net

² Національний транспортний університет
<https://orcid.org/0000-0001-9730-6249>

angel7a@ukr.net

У статті визначено важливість інноваційних процесів у розвитку транспортних послуг. Розглянуто основні тенденції, що впливають на розвиток транспортної галузі. порушено потребу в інноваційному розвитку автотранспортних підприємств в сучасних умовах невизначеності. Визначено фактори, що обмежують інноваційний процес транспортної галузі. Досліджено основні виклики інноваційних трансформацій автотранспортних підприємств. Визначено напрямки активізації інноваційного розвитку у сфері транспортної галузі, зокрема представлено цифрові технології у сфері транспорту. Наведено ключові інноваційні інструменти для трансформації автотранспортних підприємств в умовах невизначеності.

Ключові слова: транспортна галузь, інноваційний розвиток, автотранспортне підприємство, інноваційні трансформації, цифрові технології.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-58>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фундаментом розширеного відтворення потенціалу транспортної галузі і її інфраструктурної складової в умовах становлення постіндустріальної економіки є своєчасне впровадження передових інноваційних технологій на засадах ефективності та системності.

Важливими напрямками забезпечення сталого функціонування і розвитку автотранспортних підприємств є впровадження прогресивних технологій, розробка нових продуктів, організаційних та управлінських рішень. Це можливо за допомогою науково-технічних досягнень, які поширюються у виробництво та надання послуг у формі інновацій. Оскільки інновації є найважливішим засобом забезпечення економічного зростання, конкурентоспроможності та фінансової стабільності автотранспортного підприємства, то високих результатів вони можуть досягти лише за систематичного і цілеспрямованого здійснення інноваційної діяльності, яка спрямована на реалізацію нових можливостей.

Трансформація автомобільного комплексу на інноваційний шлях розвитку вимагає масштабного впровадження нових технологій. В автотранспортних послугах застосовано такі інноваційні технології, як контроль позиціонування автомобіля, оперативний облік палива, мобільна відеореєстрація та інші.

Інноваційна діяльність спрямована на пошук, розробку, впровадження результатів наукових досліджень у новий або удосконалений продукт, послугу або процес з подальшим їх розповсюдженням для отримання прибутку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Серед науковців і дослідників, які вивчали різноманітні питання економічної ефективності інноваційних процесів на транспортних підприємствах в умовах інтелектуалізації, інноваційної активності підприємств автомобільного транспорту в Україні у сучасних умовах динамічних трансформацій, можна виділити таких: Вовк О. М., Абдулгусейнова А. Р., Дмитрик Х. Ю., Гречан А. П., Гайкова Т. В., Загорянський В. Г., Солошич І. О.

Основні проблемні процеси впровадження інновацій у сфері транспорту були предметом вивчення вчених: Колодізевої Т. О. що стосується логістичної підтримки інноваційної діяльності транспорту, Руденко Г. Р. розглядав інноваційність взаємозв'язків щодо видів забезпечення логістичної діяльності та управління підприємством.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Враховуючи різновекторність процесу управління потенціалом автотранспортного підприємства, виникає потреба у подальших дослідженнях із конкретизацією набутого досвіду,

знань. Не дивлячись на значну кількість публікацій із означеного питання, недостатньо опрацьованими залишаються окремі аспекти заявленої проблематики. Зокрема, є необхідність у розкритті ключових аспектів, пов'язаних із деталізацією напрямів інноваційних трансформацій автотранспортних підприємств в сучасних умовах невизначенності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає в аналізі сучасних технологій у сфері транспортних процесів та визначенні пріоритетного напрямку впровадження інноваційної діяльності у сфері автотранспортних послуг з передбачуваним і прогнозованим результатом, а також в дослідженні актуальних аспектів інноваційних трансформацій автотранспортних підприємств в сучасних умовах невизначенності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Інноваційна діяльність є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності автотранспортного підприємства, зорієнтованої на оновлення й удосконалення його виробничих сил та організаційно-економічних відносин.

Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на пошук, розробку, впровадження результатів наукових досліджень у новий або удосконалений продукт, послугу або процес з подальшим їх розповсюдженням для отримання прибутку.

Позитивний результат і успішна діяльність підприємства багато в чому залежить від його здатності до інноваційної діяльності – діяльності, яка спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Інновації – це новостворені, вдосконалені конкурентоздатні технології, послуги чи продукція, організаційно-технічні, управлінські рішення, що спрямовані на покращення виробництва, управління, соціальної сфери. Інноваціями можуть бути нові товари, матеріали і технології їх виготовлення, нові методи організації перевезень, нові методи і форми організації виробництва і збуту на всіх стадіях, нові ринки та способи використання чи застосування товарів. Інноваційний процес можна визначити як процес послідовного перетворення ідеї на товар[6].

Нові тенденції в розвитку транспорту та підвищення безпеки демонструють суттєвий технологічний прорив, спрямований на створення сталого майбутнього, оптимізацію руху та захист громадян. Цифровізація транспорту стосується не лише підключення автомобілів до інтернету, але й загальної інтеграції транспортних систем в єдині цифрові платформи. Сучасні автомобілі можуть отримувати інформацію в реальному часі про дорожній рух, погоду, аварії та інші фактори, що впливають на рух, завдяки системам Vehicle-to-Everything. Ця технологія дозволяє автомобілям взаємодіяти з інфраструктурою, іншими транспортними засобами та навіть пішоходами[16].

Важливою причиною для глобального впровадження інноваційних, цифрових та автоматизованих транспортних технологій є економічна ефективність. Інтеграція таких систем дозволяє оптимізувати логістичні процеси, знизити витрати на перевезення та скоротити час доставки товарів. Автоматизовані вантажні перевезення, наприклад, можуть значно покращити ефективність міжнародних торгових шляхів, зменшити залежність від людських ресурсів і підвищити продуктивність.

Незважаючи на численні переваги цифровізації та автоматизації транспорту, існує ряд викликів, що можуть суттєво стримувати їхнє впровадження на глобальному рівні. Ці виклики пов'язані з технічними, економічними, соціальними та політичними аспектами, які потребують вирішення для того, щоб досягти масової інтеграції нових технологій у транспортну галузь[13].

У 2023 році Україна піднялася на 55 позицію у рейтингу «Глобальний інноваційний індекс». Рейтинг складається на основі аналізу близько 80 показників, що характеризують інноваційний розвиток країн світу, які знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Індекс розраховується за допомогою двох груп показників – ресурси та умови для інновацій, а також практичні результати здійснення інновацій[4].

Найбільший успіх України в цьому рейтингу – 43 місце зі 126 у 2018 році. В 2018 році Україна піднялася до 43 місця, набравши 38,5 балів – історичний результат. Найвищі позиції Україна зайняла у категоріях «Людський капітал та дослідження» (освіта, дослідні та академічні ресурси), «Витонченість бізнесу» (патенти, інтелектуальна власність, працевлаштування жінок та меншин, умови праці), «Знання та технології», «Креативність» [4].

Найгірші показники були у категоріях «Витонченість ринку» (кредити, інвестиції, конкуренція), «Інфраструктура» (доступ до урядових сервісів, вартість ресурсів, показники енергозбереження) та «Інституції» (політика, умови ведення бізнесу). Після цього у рейтингу знову розпочався регрес: 2019 рік – 47 місце, 2020-й – 45, 2021-й – 49, 2022-й – 57.

Піднявшись на 55 місце у 2023 році, Україна отримала найбільше балів у категорії «Творчий результат», найменше – «Витонченість ринку» [4].

Дослідження інноваційного розвитку національних економік різних країн свідчить про те, що успішність цих процесів обумовлена чітким розподілом функцій держави, бізнесу та інституціональних установ у формуванні інноваційного клімату в країні.

Успішний інноваційний розвиток сучасних економік спостерігається в тих країнах, які задовольняють наступним умовам[5]:

- держава мінімально втручається в діяльність бізнесу;
- держава створює прозорі законодавчі умови підтримки розвитку інноваційного бізнесу;
- основним регулятором інноваційних процесів є ринкові закони;
- створено умови сприйняття інноваційного розвитку суспільством;
- держава переважно підтримує дослідження не прикладного, а академічного характеру.

Транспортна галузь забезпечує фізичних та юридичних осіб у послугах перевезення пасажирів, вантажу автотранспортними засобами. У приватному секторі автотранспортна галузь виконує логістичну функцію, забезпечуючи постачання факторів виробництва. Інноваційна активність підприємств галузі передбачає впровадження інноваційних засобів виробництва та технологій для забезпечення високого рівня безпечності перевезень, екологічності, енергоефективності, швидкості постачання виробничих ресурсів[3].

На сьогодні в Україні транспорт, як інфраструктура національної економіки, є специфічною галуззю економіки України, яка бере участь у єдиному виробничо-технологічному процесі виробництва продукції різних галузей господарства, що впливає на рівень транспортних витрат у країні і на загальну ефективність виробництва. І оскільки, транспортна сфера завжди пов'язується із загальним розвитком продуктивних сил, то вона розглядається як одна з найважливіших складових інфраструктури економіки в цілому.

Головне завдання транспортних підприємств – це вивчення, аналіз і задоволення потреб суспільства у всіх видах транспортних послуг. Нові економічні умови розширили поняття «послуга транспорту». До послуг транспорту відносять: перевезення вантажів і пасажирів; завантажувально-розвантажувальні роботи; зберігання вантажів; підготовку перевізних засобів; представлення перевізних засобів на умовах оренди або прокату; перегон (доставку) нових та відремонтованих транспортних засобів; транспортно-експедиційні послуги та інші послуги [12].

Автомобільний транспорт надає найширший спектр послуг. Цей вид транспорту має велике значення для перевезення на короткі відстані, хоча собівартість перевезень, у порівнянні із залізничним транспортом, велика. Обсяги перевезень автомобільним транспортом за останні роки помітно знизилися (забезпечує 62% усіх перевезень). Питома вага автомобільного транспорту у вантажообігу невисока (5%). По пасажирообороту в Україні він посідає друге місце, після залізничного.

Основні сфери застосування автомобільного транспорту – розвезення і підвезення вантажів до магістральних видів транспорту, перевезення промислових і сільськогосподарських вантажів на короткі відстані, внутрішньоміські перевезення, перевезення вантажів для торгівлі та будівництва. На далекі відстані автомобільний транспорт перевозить швидкопсувні, особливо цінні товари, що вимагають швидкої доставки, незручні для перевезення іншими видами транспорту[1].

Але з лютого 2022 року транспорт України зазнав значних втрат внаслідок російського вторгнення. Обсяги вантажних перевезень у березні–грудні 2022 р. порівняно із березнем–груднем 2021 р. скоротились більше ніж уполовину (на 56,9 %) або на 305,1 млн т (рис. 1).

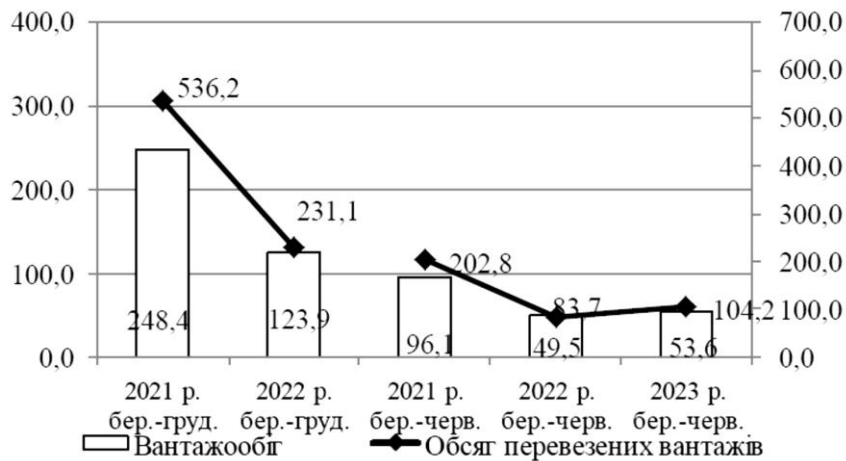

Рис. 1. Вантажні перевезення в Україні у 2021-2023 рр
(ліва вісь - вантажообіг, права вісь - обсяги перевезення вантажів), млрд ткм, млн т

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Вантажообіг знизився на 50,1 % (124,5 млрд ткм). Протягом березня-червня 2023 р. відбулося зростання обсягів перевезень вантажів - у цьому періоді було перевезено на 24,5 % (20,5 млн т) більше вантажів, ніж у березні-червні 2022 р або на 48,6 % (98,6 млн т) менше порівняно із аналогічним періодом довосенного 2021 р. Вантажообіг у березні-червні 2023 р. по відношенню до березня-червня 2022 р. зріс на 8,2 % (4,1 млрд ткм). Порівняно із березнем-червнем 2021 р. падіння становить 44,3 % або 42,6 млрд ткм[7].

У сфері пасажирських перевезень також відбулося значне скорочення - у березні- грудні 2022 р. кількість перевезених пасажирів впала на 45,7 % або на 1,0 млрд пас. (рис.2).

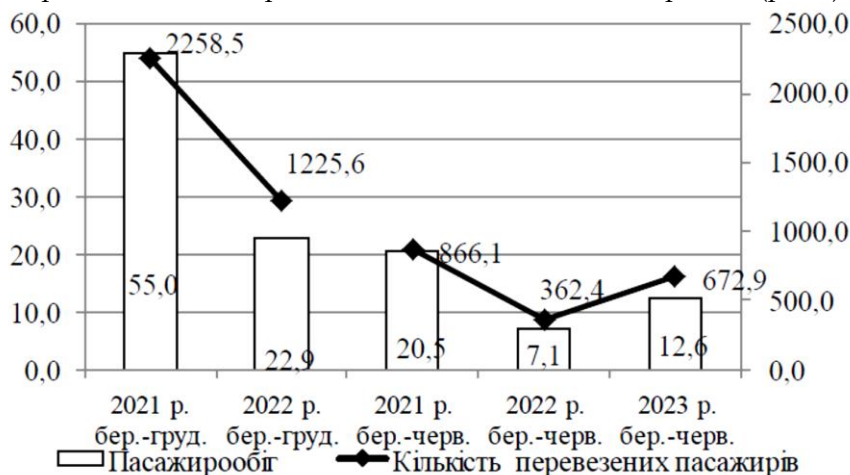

Рис. 2. Пасажирські перевезення в Україні у 2021-2023 рр.
(ліва вісь - пасажирообіг, права вісь - кількість перевезених пасажирів), млрд пас. км, млн пас.

Джерело: сформовано автором на основі [8]

Пасажирообіг у зазначеному періоді скоротився більш ніж удвічі (на 58,4 %) або на 32,1 млрд пас. км. У березні-червні 2023 р. відбулося зростання кількості перевезених пасажирів на 85,7 % (0,3 млрд пас.), відповідно пасажирообіг збільшився на 77,0 % або на 5,5 млрд пас. км.

Зростання пояснюється поживленням економічної активності в Україні та триваючим поверненням тимчасово переміщених осіб. Незважаючи на зазначене зростання, рівень довосенного 2021 р. все ще не досягнуто - зменшення кількості перевезених пасажирів протягом березня-червня 2023 р. по відношенню до березня-червня 2021 р. становить 22,3 % (0,2 млрд пас.), скорочення пасажирообігу у цьому періоді складає 38,8 % або 8,0 млрд пас. км.[8].

Серед основних обмежень, які викликали скорочення вантажних та пасажирських перевезень внаслідок російської агресії протягом 2022-2023 рр., варто виділити загальне погіршення економічної динаміки в Україні, блокування РФ морських портів, зупинення транспортного сполучення з РБ та РФ, захоплення ворогом рухомого складу, окремих ділянок автомобільних доріг, залізничної колії, об'єктів та вузлів транспортної інфраструктури, систематичне нанесення

вогневого ураження по них, мінування водних транспортних шляхів, саботаж «Ініціативи щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів» та остаточну зупинку перевезень в її рамках через вихід РФ у липні 2023 р. Серед чинників, що не пов'язані з російською інтервенцією, найбільший негативний вплив на вітчизняний транспорт мали закриття внутрішніх ринків сусідніх європейських країн для українського аграрного експорту у 2023 р., блокування пунктів пропуску та контролю через державний кордон перевізниками та фермерами окремих країн, недостатня пропускна здатність прикордонної транспортної інфраструктури в умовах переорієнтації транспортних потоків з морських портів, а також значні витрати часу на оформлення, догляд та контроль вантажів при здійсненні транскордонних перевезень.

Виходячи з наявної динаміки показників діяльності транспорту України у 2023 р., можна зробити наступні висновки:

- незважаючи на зростання обсягів вантажних та пасажирських перевезень, рівень довоєнного 2021 р. усе ще лишається недосяжним, а потенціал транспорту нереалізованим;
- вихід РФ з «Ініціативи щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів» мав негативний вплив на обсяги експортних перевезень вантажів у другій половині 2023 р.;
- продовження блокування пунктів пропуску і контролю через державний кордон у 2024 р. може спричинити значне падіння обсягів перевезень автомобільним транспортом, який відіграє значну роль у забезпеченні імпорتنих поставок (у 2022 р. автомобільний транспорт перевіз понад третину всіх імпорتنих вантажів) [16].

Таким чином, після глибокого падіння у 2022 р., у 2023 р. у реальному секторі загалом встановився тренд позитивної динаміки, що стало можливим завдяки попиту на внутрішньому ринку, поліпшенню забезпечення електроенергією споживачів, диверсифікації шляхів експорту української продукції. Проте, для закріплення позитивних змін та налагодження стійкого функціонування сектора в умовах повномасштабної війни, важливе продовження адаптаційних змін, подолання існуючих проблем та обмежень, масштабування ефективних стратегій та практик підприємств щодо подолання кризи, викликаної війною, та пристосування до нових умов діяльності[11].

Для виявлення ступеня дії інноваційного фактору, його планування та прогнозування, а також для вирішення багатьох управлінських задач розвитку, пов'язаних з забезпеченням підвищення конкурентоспроможності підприємства, необхідно розробити програму – покрокові заходи по впровадженню інноваційної діяльності автотранспортного підприємства[19].

Таблиця 1

Основні фактори, які впливають на інноваційну діяльність підприємства

Група факторів	Фактори, що сприяють інноваційній діяльності	Фактори, що стримують інноваційну діяльність
Техніко-економічні	Наявність резерву фінансових та матеріально-технічних заходів; наявність необхідної господарської та науково-технічної інфраструктури; розвиток конкуренції, збереження науково-технічного потенціалу та державна підтримка інноваційної діяльності	Відсутність джерел фінансування; слабкість матеріально-технічної та наукової бази; високий економічний ризик; відсутність попиту на продукцію; відсутність інформації про ринки; низький науково-інноваційний потенціал держави, регіонів
Організаційно-управлінські	Гнучкість організаційних структур, демократичний стиль управління, формування цільових проблемних груп; міжнародна науково-технічна кооперація; створення інноваційної інфраструктури (технопарків, бізнес-інкубаторів)	Стабільні організаційні структури; консервативність ієрархічних принципів побудови організації; орієнтація на короткострокову окупність; відсутність науково-інноваційних організаційних структур; недостатність міжнародного науково-технічного співробітництва
Юридичні	Законодавчі заходи (особливі пільги, закони), що заохочують інноваційну діяльність, забезпечують інтелектуальну власність	Недосконалість законодавчої бази з питань інноваційної діяльності, охорони інтелектуальної власності
Соціально-психологічні	Сприйнятливості до змін, нововведень; моральна винагорода, суспільне визнання; можливість самореалізації, розвиток умов творчої праці, матеріальні стимули	Опір змінам, які можуть викликати такі наслідки, як зміна статусу; необхідність нової діяльності; зміна стереотипів поведінки, існуючих традицій; страх невизначеності, страх відповідальності за помилку, що надходить; відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці

Джерело: сформовано автором на основі [19]

З наведеної таблиці видно, що до факторів, які впливають на інноваційну діяльність автотранспортного підприємства, можна віднести:

- ✓ техніко-економічні - фінансова, матеріально-технічна спроможність підприємства, резервні потужності, домінування інноваційних інтересів у виробництві та збуті;
- ✓ організаційно-управлінські - здійснюють вплив через інституційно-управлінські та інституційно-організаційні зміни в інноваційній сфері;
- ✓ гнучкість організаційної структури, стиль управління, характер потоків інформації, рівень централізації та автономії, узгодженість інтересів учасників інноваційних процесів, характер планування;
- ✓ юридичні - формують правову основу інноваційного розвитку підприємств в Україні на основі системи законних та підзаконних актів.

На автотранспортному підприємстві можуть розроблятися, використовуватися та впроваджуватися інновації-продукти – нові види послуг; інновації-технології – нові форми організації забезпечення працездатності автомобілів чи вдосконалення виробничо-технічної бази, нові методи організації перевезень; інновації-управління – автоматизація процесів управління. Кожне підприємство має обрати свій перспективний інноваційний напрямок розвитку чи вдало поєднати їх. Це буде залежати значною мірою від можливостей здійснення повномасштабного фінансування, доступу підприємства до джерел ресурсів, оптимального розподілу грошових надходжень між поточною виробничою та інноваційною діяльністю підприємства, наявність високо професійного персоналу. З цією метою вибирається за певними критеріями найбільш перспективний напрямок інноваційної діяльності та проводиться планування та фінансування його аж до повної реалізації. На сьогоднішній день до найбільш важливих і реально можливих напрямків інноваційної діяльності слід віднести основних чотири – рухомий склад, виробничо-технічна база, організація виробництвом та управління[9].

Урахування впливу наведених вище факторів дає можливість забезпечити досягнення всіх поставлених цілей інноваційної діяльності автотранспортного підприємства соціально-психологічні заохочення, соціально-психологічний клімат колективу, рівень творчої праці, рівень побуювання нового майбутнього повосенного відновлення.

Беручи до уваги важливість застосування інноваційних технологій транспортного підприємства, необхідно сформувати таку систему управління, яка б охоплювала всі етапи інноваційного процесу, сприяючи його ефективному використанню ресурсів та управлінню всіма етапами реалізації заходів (рис. 3).

Рис. 3. Система управління інноваційним процесом транспортної галузі

Джерело: сформовано автором на основі [9, с.48]

Для подолання технічних бар'єрів органи влади мають інвестувати в створення та модернізацію цифрової інфраструктури: розгортання мереж 5G для забезпечення стабільного зв'язку між транспортними засобами та інфраструктурою, розвиток інфраструктури для інтеграції інтелектуальних транспортних систем та інших смарт-рішень у міста, створення зарядних станцій для електромобілів і забезпечення їх доступності, що також сприяє переходу на екологічні транспортні засоби.

Для того щоб подолати фінансові та економічні труднощі, органи влади повинні: надати субсидії та пільгові кредити для підприємств, які займаються розробкою або впровадженням автоматизованих транспортних технологій, залучати приватні інвестиції шляхом державно-приватного партнерства для розвитку транспортної інфраструктури, підтримувати малий і середній бізнес, допомагаючи підприємствам модернізувати свої транспортні засоби та процеси через програми підтримки інновацій[17].

Транспортні інноваційні технології в Україні мають потенціал стати драйвером сталого розвитку, покращення якості життя та створення нових можливостей. Запровадження цих технологій вимагатиме великих зусиль та системного підходу, але їх вигоди переважатимуть виклики. Продовжуючи розвивати транспортні інновації, Україна може стати лідером у сфері сталого транспортного розвитку та зробити свій внесок у глобальну боротьбу з кліматичними змінами та покращенням якості навколишнього середовища.

Враховуючи потенціал України як країни з великими ресурсами та талановитими фахівцями, це стає реальним завданням, яке вимагає суворої праці, стратегічного планування та співпраці на всіх рівнях[14].

Налагодження партнерства між урядом, бізнес-середовищем та науковими установами є ключовим елементом успішного впровадження транспортних інноваційних технологій. Посилення співробітництва між цими сторонами сприятиме обміну знаннями та ресурсами, стимулюванню інвестицій та спільному вирішенню викликів.

Трансформація світогляду, бізнес-процесів та споживчої поведінки під впливом цифрових технологій це новий етап розвитку суспільства. На даний момент науковці опановують нову інформацію, а практики вже впроваджують цифрові технології та інструменти у діяльність, пропонуючи ринку нові товари, послуги, ідеї. Цифровізація стає важливим фактором економічного зростання економіки, змінює формат конкурентних відносин, створює нові можливості для розробки інноваційних рішень. Стрімкого розвитку набуває шерінгова економіка, побудована на тісній взаємодії контрагентів. Сьогодні недостатньо створити новий товар, важливо вивести його ринок, сформувані потреби у ньому, показати споживачам всі переваги використання інноваційного рішення. Просування інноваційних продуктів має суттєві особливості які слід враховувати розробляючи комунікації, однак наразі цьому аспекту маркетингової діяльності з впровадження інновацій не надається належної уваги[13].

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Транспортні засоби потребують значних змін, які повинні відповідати сучасним вимогам за своєю конструкцією, пасажиромісткістю, класом комфортності, екологічними показниками та переведенням на споживання альтернативних екологічно чистих видів палива.

Особливості розвитку пасажирських послуг на автомобільному транспорті в Україні дозволяють узагальнити невтішні для подальшого соціально-економічного розвитку країни підсумки: скорочення диспетчерських станцій, автостанцій, автобусних маршрутів, втрата державного контролю за якістю та безпекою автотранспортних послуг. За період незалежності України і до сьогодні у транспортному секторі накопичилася велика кількість проблем, що потребують негайного та першочергового вирішення, особливо в умовах військових дій та невизначеності. Основними з них є:

- невідповідність вимогам сьогодення як законодавства з питань регулювання діяльності транспортних перевізників, які забезпечують безпеку перевезення пасажирів та вантажів, так і системи державного контролю дотримання персоналом транспортного сектору норм законодавства;

- недостатній обсяг фінансування витрат пасажирських перевізників, що пов'язані з наданням соціально значущих послуг, та відсутність компенсації витрат від регульованого тарифу за рахунок бюджетних коштів;

- відсутність системного підходу до забезпечення функціонування транспорту, створення конкурентного середовища, рівних умов на ринку транспортних послуг.

Розвиток інноваційних технологій у транспортних процесах вантажних перевезень необхідно спрямувати на впровадження системи моніторингу для виявлення синергетичних можливостей підвищення якості автотранспортних послуг.

Отже, можна констатувати, що для успішної реалізації стратегії інноваційного розвитку та технологічного прогресу автомобільного транспорту потрібно вирішити наступні проблемні питання: низький розвиток кластерної системи; незацікавленість державних установ та організацій у закупівлі нової технологічної продукції; неготовність суб'єктів інфраструктури економічних відносин сприймати інноваційні ідеї та впроваджувати їх у процес виробництва та надання послуг.

Таким чином, провідними напрямками активізації інноваційної активності автотранспортних підприємств повинно стати: посилення пільгового режиму для підприємств, що запроваджують інновації та замаються виготовленням інноваційних продуктів; удосконалення порядку кредитування інноваційної діяльності підприємств; стимулювання прямих іноземних інвестицій; сприяння переорієнтації зовнішньоекономічної діяльності на високотехнологічний експорт.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вовк О. М., Абдулгусейнова А. Р., Дмитрик Х. Ю. Економічна ефективність інноваційних процесів на транспортних підприємствах в умовах інтелектуалізації. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. ¹С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-74>
2. Гайкова Т. В., Загорянський В. Г., Солошич І. О. Інноваційні складові транспортних процесів вантажних перевезень у галузі автомобільного транспорту. *Центральноукраїнський науковий вісник. Технічні науки*. 2023. Вип. 8(39), ч. II. С. 223-231. DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.8\(39\).2.223-231](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.8(39).2.223-231)
3. Гречан П. Ю. Інноваційна активність підприємств автомобільного транспорту в Україні. *Інтелект XXI*. 2019. № 5. С. 114–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int XXI 2019_5_25
4. Як змінювалося місце України у рейтингу найбільш інноваційних країн. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/21/infografika/svit/yak-zminyuvalosya-misce-ukrayiny-rejtynhu-najbilsh-innovacijnyh-krayin>
5. Довгань В. План заходів з реалізації Національної транспортної стратегії України до 2030 року. URL: https://cfts.org.ua/blogs/plan_zakhodiv_z_realizatsi_natsionalno_transportno_stratgi_ukrani_do_2030_roku_587
6. Ілляшенко Н. С. *Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика*: монографія. Суми: Триторія, 2018. 484 с.
7. Перевезено вантажів і пасажирів, вантажо- та пасажирообіг. Інформація Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/tr/perev_t/arh_perev_t_u.html (Дані можуть бути оновлені, тому краще шукати останню доступну інформацію на сайті Державної служби статистики України).
8. Кількість перевезених пасажирів за видами транспорту. Інформація Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/tr/pas_obr/arh_pas_obr_u.html (Дані можуть бути оновлені, тому краще шукати останню доступну інформацію на сайті Державної служби статистики України).
9. Машканцева С. О. Інноваційний розвиток транспортної системи регіону: проблеми та перспективи. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 1. С. 48–54. URL: <http://ujae.org.ua/innovatsijnyj-rozvytok-transportnoyi-systemy-regionu-problemy-ta-perspektyvy/>
10. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>
11. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України : аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін.] ; за загальн. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2024. 104 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.03>

12. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiyogo-rozvitku-ukraini.pdf>
13. Спіцина А. Є. Інноваційні технології управління персоналом транспортної галузі в епоху цифрової економіки. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2023. № 12. DOI: 10.25313/2520-2294-2023-12-9635. URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2023/12/9635>
14. Спіцина А. Є. Інноваційна культура в управлінні персоналом транспортної галузі України. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. № 1(85). С. 116-127. DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/85.1162024>. URL: https://ev.nmu.org.ua/index.php/en/archive?arh_article=1577
15. Транспортні технології 2021 - Топ інновації. URL: <https://isitlab.com/>
16. Тенденції розвитку транспортної галузі: вплив цифровізації та новітніх технологій. URL: <http://dancor.sumy.ua/articles/economics/tendenciyi-rozvitku-transportnoyigaluzi-vpliv-cifrovizaciyi-ta-novitnikh-tehnologij> (Зверніть увагу, що сайт може бути недоступним).
17. Хаєцька О. П., Коваль О. В. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств транспортно-логістичної сфери. *Економіка та суспільство*. 2024. Випуск № 9. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>
18. Церковна А. В. Впровадження інноваційних технологій в транспортну галузь України. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/bitstreams/dd43cab5-944a-4b1f-97c0-56733a6073af/download>
19. Колодізева Т. О., Руденко Г. Р. *Інноваційні технології в логістиці: навч. посіб.* Харків: ХНЕУ, 2013. 268 с.

REFERENCES:

1. Vovk O. M., Abdulkhuseinova A. R., Dmytryk Kh. Yu. (2021) Ekonomichna efektyvnist innovatsiynikh protsesiv na transportnykh pidpriemstvakh v umovakh intelektualizatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*. No 32. С. 1–6. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-74>
2. Haikova T. V., Zahorianskyi V. H., Soloshych I. O. (2023) Innovatsiini skladovi transportnykh protsesiv vantazhnykh perevezhen u haluzi avtomobilnoho transportu. *Tsentrálnoukraiynskiyi naukoviyi visnyk. Tekhnichni nauky*. Vyp. 8(39), ch.II S. 223-231. DOI: [https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.8\(39\).2.223-231](https://doi.org/10.32515/2664-262X.2023.8(39).2.223-231)
3. Hrechak P. Yu. (2019) Innovatsiina aktyvnist pidpriemstv avtomobilnoho transportu v Ukraini. *Intelekt KhKhI*. 2019. No 5. S. 114–117. http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI__5_25
4. Yak zminyvalosya mlstse UkraYini u reytingu naybilsh Innovatsiynih kraiyin <https://www.slovoidilo.ua/2023/12/21/infografika/svit/yak-zminyvalosya-misce-ukrayiny-rejtynhu-najbilsh-innovacijnyx-krayin>
5. Dovhan. V. (2024) Plan zakhodiv z realizatsii Natsionalnoi transportnoi stratehii Ukrainy do 2030 roku. URL:https://cfts.org.ua/blogs/plan_zakhodiv_z_realizatsi_natsionalno_transportno_stratgi_ukrani_do_2030_roku_587
6. Illiashenko N.S. (2018) Vperedzhaiuchyи innovatsiyniyi rozvytok: teoriia, metodyka, praktyka: monohrafiia. Sumy: Trytoriia, 484 s.
7. Informatsiia Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy «Perevezheni vantazhiv i pasazhyriv, vantazho- ta pasazhyroobih». URL:<https://skilky-skilky.info/u-2023-rotsi-perevezennia-vantazhiv-skorotylosia-na-49-a-pasazhyriv-na-40/#:~:text=%D0%92%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B0%D0%B6%D0%BE%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%202022%20%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%20%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D1>
8. Informatsiia Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy «Kilkist perevezenykh pasazhyriv za vydamy transportu». URL: <https://data.gov.ua/dataset/2b1613b1-8d9f-454e-a632-37138e72a6a3/resource/ebb6696d...>
9. Mashkantseva S. O. (2019) Innovatsiyniyi rozvytok transportnoi systemy rehionu: problemy ta perspektyvy. *Ukraiynskiyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*. Tom 4. – № 1. –S. 48–54.
10. Pro skhvalennia Natsionalnoi transportnoi stratehii Ukrainy na period do 2030 roku. vid 30 travnia 2018 r. № 430-r Kyiv. z zminyamy, vnesenyamy zghidno z Rozporiadzhenniam KM № 321-r vid 07.04.2021. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80#Text>

11. Priorytety rozvytku realnoho sektora v umovakh viiny ta povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy : analit. dop. / [O. V. Sobkevych, A. V. Shevchenko, V. M. Rusan ta in.] ; za zahaln. red. Ya. A. Zhalila – Kyiv : NISD, 2024. – 104 s. – <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.03>
12. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiynogo-rozvitku-ukraini.pdf>
13. Spitsyna A.Ie. (2023) INNOVATSIINI TEKNOLOHII UPRAVLINNIa PERSONALOM TRANSPORTNOI HALUZI V EPOKHU TsYFROVOI EKONOMIKY. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriia: "Ekonomichni nauky" za nast.posyl.: <https://www.inter-nauka.com/issues/economic2023/12/9635> DOI: 10.25313/2520-2294-2023-12-9635
14. Spitsyna A.Ie. (2024) INNOVATSIINA KULTURA V UPRAVLINNI PERSONALOM TRANSPORTNOI HALUZI UKRAINY. Ekonomichniy visnyk Dniprovskoi politekhniki, 2024, №1(85). S.116-127. https://ev.nmu.org.ua/index.php/en/archive?arh_article=1577 DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/85.1162024>
15. Transportni tekhnologii 2021 - Top innovatsii. URL:<https://isitlab.com/>
16. Tendentsii rozvytku transportnoi haluzi: vplyv tsyfrovizatsii ta novitnikh tekhnologii. <http://dancor.sumy.ua/articles/economics/tendenciyi-rozvitku-transportnoyihaluzi-vpliv-cifrovizaciyi-ta-novitnikh-tekhnologii>
17. Khaietska O.P., Koval O.V.(2024) Investytsiino-innovatsiina diialnist pidpriemstv transportno-lohistychnoi sfery. Ekonomika ta suspilstvo.. Vypusk № 9. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>
18. Tserkovna A.V. Vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnologii v transportnu haluzUkrainy. <https://dspace.onu.edu.ua/bitstreams/dd43cab5-944a-4b1f-97c0-56733a6073af/download>
19. Kolodizieva, T. O. & Rudenko, H. R. (2013). Innovatsijni tekhnologii v lohistytsi [Innovative technologies in logistics]. Kharkiv: KhNEU..

INNOVATIVE TRANSFORMATIONS OF ROAD TRANSPORT ENTERPRISES IN CONDITIONS OF UNCERTAINTY

GALYTSKYI Bogdan, SPITSYNA Anhelina,
National Transport University

The article identifies the importance of innovation processes in the development of transport services. The main trends affecting the development of the transport industry are considered. The need for innovative development of motor transport enterprises in modern conditions of uncertainty is raised. The factors limiting the innovation process of the transport industry are identified. The main challenges of innovative transformations of motor transport enterprises are investigated. The directions of activating innovative development in the transport industry are identified, in particular, digital technologies in the transport sector are presented. Key innovative tools for the transformation of motor transport enterprises are presented. A positive result and successful activity of enterprises largely depend on its ability to innovate - an activity aimed at using and commercializing the results of scientific research and development and leading to the release of new competitive goods and services to the market. New trends in the development of transport and increasing safety demonstrate a significant technological breakthrough aimed at creating a sustainable future, optimizing traffic and protecting citizens. The digitalization of transport concerns not only the connection of cars to the Internet, but also the general integration of transport systems into single digital platforms. Modern cars can receive real-time information about traffic, weather, accidents and other factors affecting traffic thanks to Vehicle-to-Everything systems. This technology allows cars to interact with infrastructure, other vehicles and even pedestrians. It has been analyzed that rapid unpredictable changes affect the performance of a motor transport enterprise, while at the same time, to some extent, devaluing the effective value of existing classical approaches to management. Instead, new technologies are emerging that radically change management techniques, tools and means of influence. According to the results of the study, it was found that the use of the latest advanced technologies has great potential for the development and improvement of the management of motor transport enterprises. The results of the study indicate the validity of the use of innovative technologies to increase and improve the economic potential of the transport industry.

Keywords: innovative transformations, motor transport enterprise, transport industry, innovations, digitalization of transport, innovative technologies.